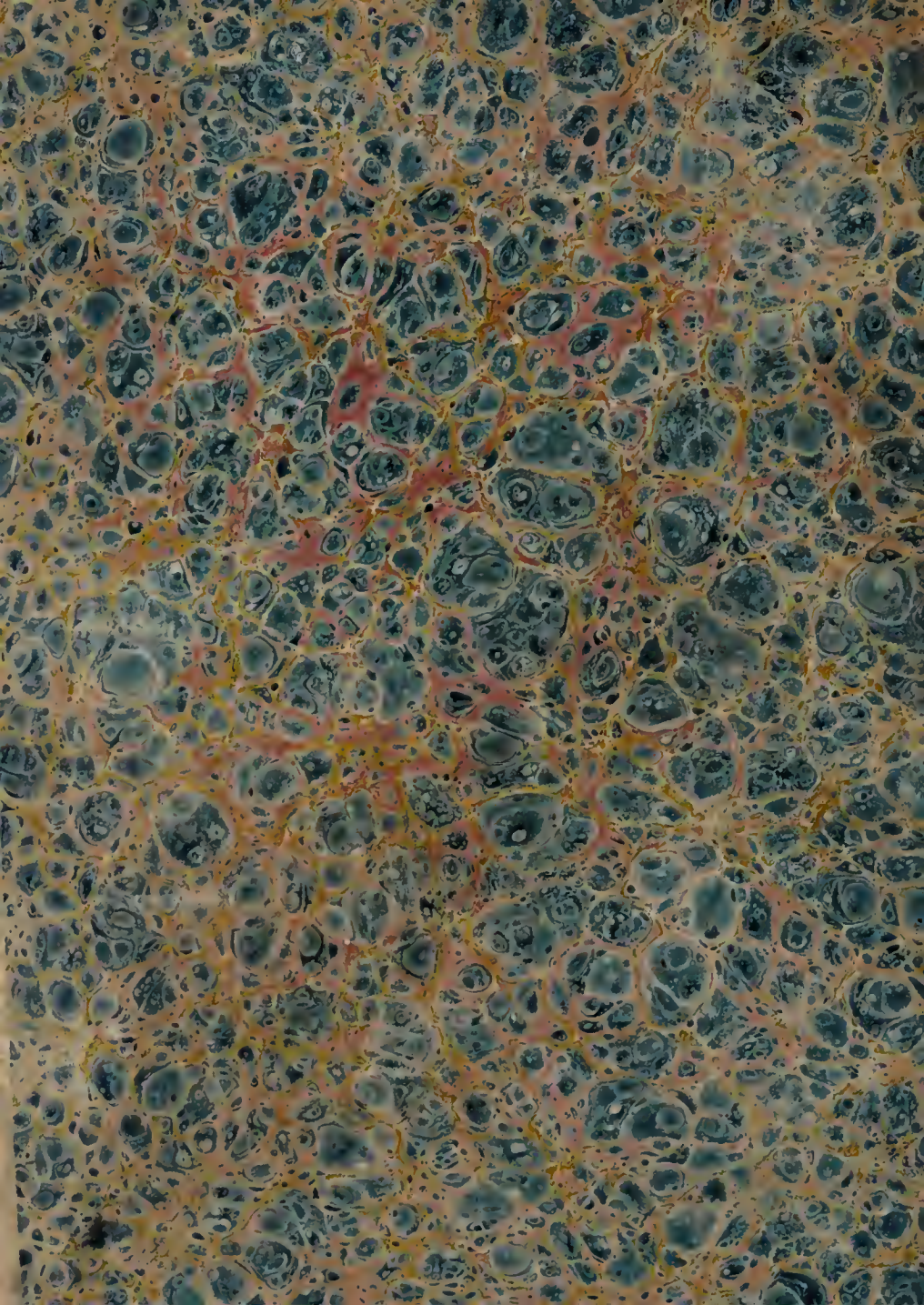

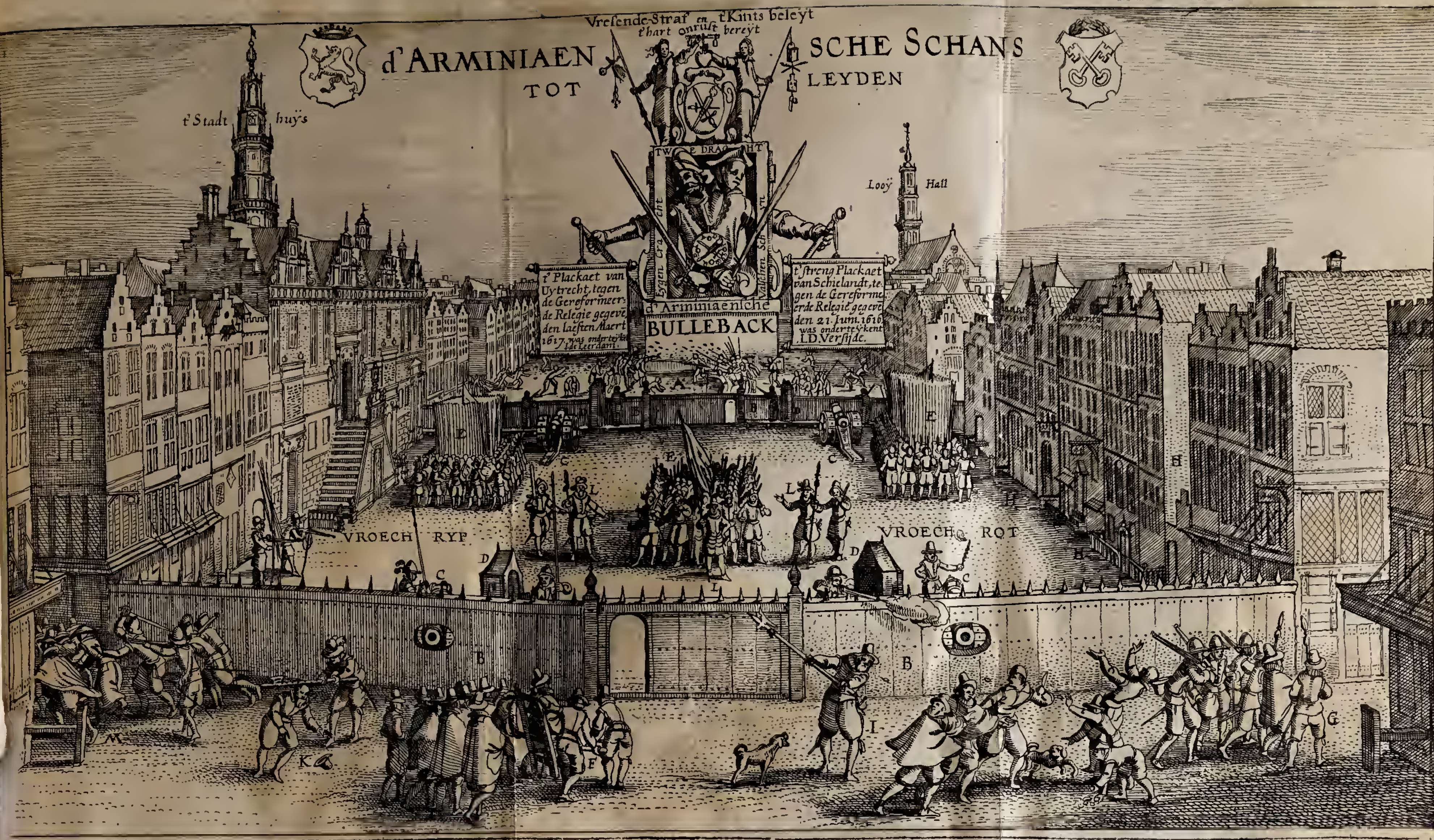

Fort forcé vous est, Hollandois, vne image, *es desseins avortons, de mal timbres Cerveaux,* *Qui vous eussent remis sous vndur esclavage,* *le Ciel eust permis regner des Tyranneaux.*	*Qu'ils desguisent leur fait en tant & tant de sortes* *Qu'ils voudront, cependant ils ne pourront jamais,* *Cernés de battaillons, ni enceints de cohortes,* *Se deffendre qu'ils n'ont voulu subir ses loix,*	*Encor qu'ils n'eussent pas une telle pensee* *Neantmoins ils ne pouvoyent apart se cantonner,* *Que l'Espagnol ne pust d'une façon aiseé,* *Engloutir ces Estats & la mort vous donner.*	*Car si le Corps a peine a maintenu sa gloire,* *Comment eust peu tout seul se garantir l'Oreil:* *Gravés donc leur Supplice & leur crime en memoire,* *Pour ne tomber jamais en accident pareil.*

ALsoo vele rumoeren ontstaen zyn onder de inwoonderen deses Lants/ soo hooghe als laghe van state / waer van soo't scheen de Arminiaensche factie de meeste oorsaeck was / ende de drijvers van dit warr' tot haer rechte voornemen niet en conden komen/ hebben sy evenwel de sake soo veer ghebracht/ soo door blint-hocken van sommighe goede/ als oock door 't ophitsen van eenighe quade Overheden/ dat veele steden hebben haer soo verr' laeten LEYDEN, dat sy te samen hebben ghemaeckt een Ligue, ofte nieuw verbondt / ende om dese haeren nieuwe staet vast te maken/ hebben met eenen geresolveert aen te nemen een seker getal van nieuwe Soldaten / die sy Waert-ghelders noemden/ dese resolutie is ghenomen den vierden Augusti 1617.

Vermits wy u E. hier maer alleen voorstellen het Leydtsche bedryf/ mitsgaders haer wonderlijcke nieuwe-snoffsche-Schans/ sullen wy maer alleen oock van het aennemen der Leydtsche Waert-ghelders pertinentelijck spreecken / overslaende/ Wtrecht/ Rotterdam/ Dergou/ Schoonhoven/ Haerlem/ Hoorn: Voorts alle andere Stedekens die 't met dese lieden stonden: ende vande selve humeuren waeren als dese Steden voornoemt.

Den 20. September nae dat de 2. Compagnien Waert-ghelders tot Leyden aenghenomen waeren/ is haer het gheweer den selven daghe op het Stadthuys uytghedeelt/ ende sy zijn inde Doelen ghemonsterdt / haer Vendels waeren root en wit/ waer over het ghemeene volck riep/ siet hier het Spaensche Levray. Den 2. October trocken dese twee Compagnien met vlieghende vendelen te wacht/ d'eene comende van het Suyden / ende d'ander van het Noorden / malkander voor het Stadthuys ghemoetende / met een groote bravade: doch dat deuntjen is nu uyt / en men had doe wel met den Amsterdamschen Poeet moghen segghen/ by Glasen om, dat is / elck zyn beurt / die maer een kleyn beetjen had konnen Propheteren.

A. **DEn 3. October ontrent vier uyren nae** de middach ontstondt een groot rumoer tusschen de Jonghens ende Soldaten/ uyt oorsake dat een seeckere Jonghen een Soldaet de Verket-stock onder uyt stiet/ daer hy van den Soldaet gheweldich over mis-handelt weet / soo met slaen als stooten/ waer over eenighe burgers daer voor spraken: de soldaten dit hoorende/ hebben terstondt haer gheweere teghen de burgherij ghetrocken / ende seer vileyne onder den hoop gheslaghen / hier is op ghevolcht een gheweldich steen-weerpen teghen de soldaten / sy niet veel kans siende / hebben met scherp onder de burgherij beginnen te schieten/ also dat eenighe borgers tot der doodt toe ghequetst werden/ en sommighe door 't vluchten onder de voet raeckende/ werden sy na met voeten plat ghetreden/ dit rumoer werdt hoe langher hoe meerder / ende ten laetsten soo groot/ dat de Magistraet de burgerij mosten inde wapenen doen komen/ wilden sy haer nieuwe krijschlup vande doodt bevryden/ 't welck de goede burgherij ten beheben van haere Overheyde terstont deden/ maer korts hier nae by request versoeckende dat dese twist-maeckers mochten afghedanckt werden / en presenteerden daer by ghewillich selver om den derden nacht te waken / hebben tot danck van dese voorgaende dienstwillighe deucht gheen antwoort op haer request konnen bekomen.

Den selfden dito werter oock een burgher doodt gheschoten / doch niemant en wist het voor des anderen daechs/ anders en sonder soo misschien niet afgheloopen hebben.

B. Is de schans / dese is ghesticht den vijfden October 1617. ende was ghemaeckt van eycken plancken / heel op de nieuwe snof/ doch is den 12. Junij 1618. gheweldich versterckt / oock syndee den 22. dito twee steecke deuren aenghemaeckt / ende den 24. dito den boven-kant met stercke yseere pennen langhes heen versien en beset/ dese pennen werden vande Jonghers genoemt Baenevelts tanden.

C. Is het grof geschut dat by nacht daer ghebracht wert/ te weten/ den eenen nacht twee stucken/ ende den volgende nacht noch twee stucken.

D. Zijn de Sintenellen / oft Schildt-wacht-huyskens.

E. Zijn twee Compaignien Waert-gelders/ staende in Slach-orden/ ende de derde is een ander Compagnie / alle Musquettiers dese zyn aengenomen den 10. Januarij 1618.

Den 17. deser maent / werdt de Burgerij eenen nieuwen Eedt afghenomen/ doch daer warender wel ses-honderdt die den Eedt afsloeghen/ seggende: Datse haren Eedt eens ghedaen hadden. Waer over den sevenden April enige van haer voor de Wet ontboden werden/ uyt oorsake dat sy haer als gecommitteerden van de voorsz ses hondert hadden laten ghebruycken.

F. Hier onder wasser een die een seer been had / soo dat hy niet en conde comen/ even wel heeft hy zyne ghehoorsaemheyt betoont/ en hem in een stoel boven laten draghen / neffens zyne Confraters / om ghesamender handt te verstaen wat de Heeren wilden / doch dese werden korts hier na alle ghecondemneert te betalen / hooft voorhooft/ de somme van 60. ponden vlaems.

G. Den 5. Meert is den vromen Borgher Tennis Walwijck des nachts door twee Officieren/ ende ettelijcke Musquettiers op het Gevangen-huys ghebracht/ om sekere Insinuatie aen hem ghedaen. Hier over zyn daeghs daer aen 40. Borghers voor de Borghemeesteren ghegaen / ende hebben versocht op de bequaemste middel/ desen Tennis Walwijck ontslaghen te krijgen/ doch sulx is haer afgeslaghen/ ende twee van haer die het woort deden/ zyn des anderdaeghs de Stadt ontseydt ende de vrydom van dien/ wesende den 7. Meert 1618.

Den 20. Dito/ Is den Prins van Oraengien door Leyden gepasseert/ om in Gelderlant op den Lands-dagh te compareren/ de Schutters waren in wapenen/ ende de Waert-ghelders bewaerden haer nieu gefatsoeneerde Schansken/ dat wel steeck-vrij was maer qualijck schoot-vrij. Een Borger siende de Schutters met den Degen op zyde/ dus neerstich streven/ seyden/ uyt koddicheyt/ Ick meende dat daer Dief-leyders quamen: Dan sie nu wel/ het zyn Schutters. Hier mede was dit kittel-oorde Volck so geraeckt dat dese goede man om dit seggen alleen most uytgebannen werden/ sonder genaede.

H. Dese Huysen werden wel neerstich versorght/ datter doch geen volck van achteren deur/ inde Schans comen soude/ 't schijnt dat haer noch in't hooft yets wemelde van het Peert van Troyen/ ofte het Turf-schip van Breda/ nochtans en weet ick niet datter eenighe Vyanden voor handen waren / dan als haer eyghen Bulle-back/ die sy inde Arminiaensche Kermis selver met haer vrye wil koften: Want soo haest sy desen gast aen d'een zy leyden / dat hy haer de Herssenen niet meer en roerde/ so waren't terstont Alle Maets Goe Maets/ en daer en was noch Schans/ noch Sintenel/ noch Grof-Geschut/ noch Fijn-Geschut/ noch Krijsch-luy noch niet te doen.

I. Den eersten Junij isser een treffelijck bemindt Burger voor de Heeren ontboden/ waer na dat vele goede Patriotten gingen sien/ watmen met desen Man uytrichten wilde: Ende desen Man wat langer/ als ordinaris boven blyvende / vergaerden daer hoe langher hoe meerder Borgers/ de Soldaten dit siende/ begaven haer inde wapenen/ eyndelijck desen Man wederom afcomende/ begon de Borgerij wat te vertrecken / 't welck de Soldaten niet haest genoech toe en ging/ waer over sy de Borgerij met ghewelt uyt haer Schans dreven. Jae zyn de Lieden buyten de Schans nae ghe loopen/ roepende: wy hebben last al doodt te slaen die wy op de straet vinden. In somma daer werdender op dien dagh by de 50. menschen gewondt/ waer van sommige gestorven zyn. Eenen Sergeant al rasende dol / sloegh onder de Borgherij / en heefter veel gewondt.

K. Is een oudt Man/ die met een Hellebaert het hooft in stucken gheslaghen wiert.

L. Zijn de drij Capiteynen/ te weten/ den Ouden Heemskerck met zyn Soon Damas. Den eenen geduyrende desen Troubel/ hieldt gestadich een Lijf-knecht/ met een Slach-sweert after hem. Ende den anderen/ een met een Vier-roer / also stonden dese Bytebauwen gestadich op haer reputatie.

M. Den 23. Augusty zyn dese Helden met haer knechten / te Hove opgeseyt/ en afgedanckt/ voor haeren getrouwen dienst/ doch zyn gelijck de Duyvel met een stanck ghescheyden: Want sy op desen dagh noch verscheyden Lieden quetsten/ soo op de Koren-Brugh als inde steegh/ oock verter op de Visch-marckt een out man seer deerlijck gequetst/ oock eenige Kinderen inde Meers-mans-steegh met diversche Lieden gewont.

Den 24. Dito/ zyn de 4. stucken Gheschuts met de Sintenel-huyskens wegh gehaelt. Ende den 4. September is de Schans geraseert. God geve datter sulke Fatsoentjens niet meer geboren werden/ als Leydse Schanssen/ Haerlemse Rouwen/ Schoonhovens Bier/ Schielandse ende Wtreese Plackaten / of het waer goed datmen de Vroed-Vrouwen beval / sulcke Monsters met een tangh in't water te draghen. Vaert wel.

Ghedruckt in 't Iaer ons Heeren 1618.

D'Arminiaensche BULLEBACK *Bracht wel dit Landt in onghemack:* *Maer nu hy is ter neer ghevelt,* *Zyn vollick niemant meer en queldt.*	*Dees wonderlijcke nieuwe Sant* *Verhief h'm soo door't g'heele landt,* *Datmen de Oude heeft veracht,* *En ioegh haer uyt heel onbedacht.*	PLACCATEN *twee hy stellen liet,* *Een yeder strenghelijck ghebiet* *Hem hier te regeleren nae.* *Of 't sou haer wesen groote scha.*	*VVy hebben hem hier afghemaelt* *Met Bul en Brief, en hoe hy dwaelt* *Die teghen 't Lam en Gode vecht,* *VVat dat hy is een leelijck knecht.*	*Doch God en 't Lam was stercker dan* *Dees wonderlijcke Nieu Sint* IAN, *Hy heeft hem overwonnen haest,* *En al zyn volck ghemaeckt verbaest.*

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Princeton Theological Seminary Library
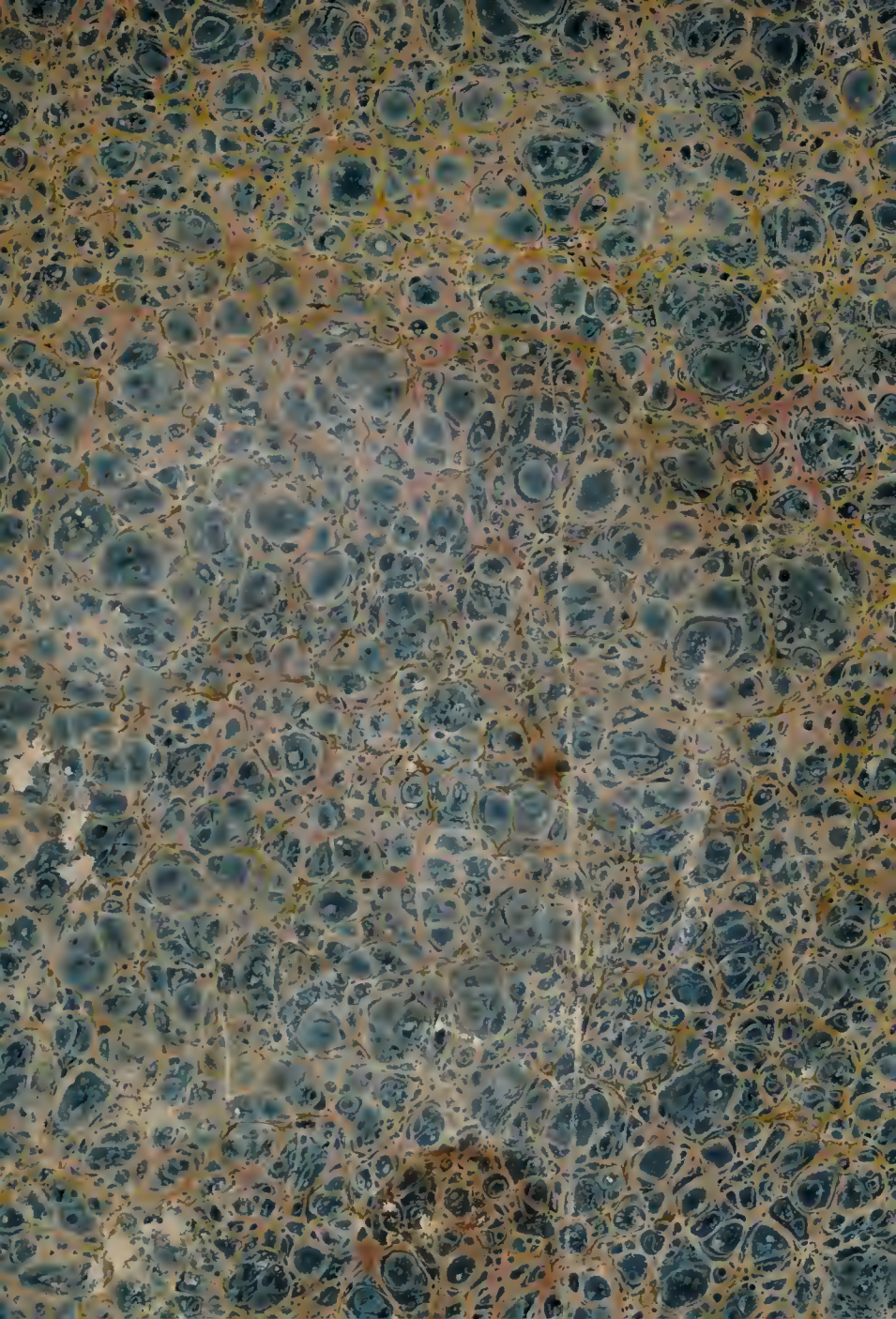
https://archive.org/details/darminiaenschesc00leid